

Mevzuatta Tanımlanmayan Donatı Alanı Gereksinimi ‘Anne-Çocuk Evi’

Leyla Suri ^{1*}

^{1*} İstanbul Ticaret Üniversitesi, Mimarlık veTasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü, İstanbul, Türkiye, (ORCID: 0000-0002-3225-1221), lsuri@ticaret.edu.tr

(İlk Geliş Tarihi 3 Nisan 2021 ve Kabul Tarihi 30 Mayıs 2021)

(DOI: 10.31590/ejosat.931708)

ATIF/REFERENCE: Suri, L. (2021). Mevzuatta Tanımlanmayan Donatı Alanı Gereksinimi ‘Anne-Çocuk Evi’. Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi, (25), 75-86.

Öz

Kentsel donatılar, kentsel bölgeler hiyerarşisi bağlamında, bölgesindeki kullanıcı gereksinimini karşılayan, kullanım hakkı kamuda bulunan açık ve kapalı mekânlardır. Donatı alanı gereksinimi, imar planı amaçları paralelinde hizmet verdiği alandaki nüfusun sosyo kültürel yapısı ve demografik verilerine göre belirlenir. Kentsel sistemlerde yer alması gereken donatı alanı niteliği ve büyüklüğü, yönetmeliklerde de belirtilmiştir ancak kentsel alanın alt bölgesi olan ‘mahalle’ kademesinde, mahalle nüfusunda önemli yer tutan çocuk ve çocuğu ile en yakın ilişki kuran ebeveynin (çoğunlukla annenin) kolaylıkla erişebileceği donatı alanının mevzuatta tam karşılığı bulunmamaktadır.

Çocuk ve ebeveynin sosyal yaşantının dışında kalmadan, en temel ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amacı ile yasal sisteme uyarlanmak üzere kurgulanan ‘Anne Çocuk Evi’ donatı alanı, bu çalışmanın konusunu oluşturmuştur. Çalışma kapsamında; adı geçen donatı alanının (kentsel tesisin) tanımlanması, mahalle ölçeğinde büyüklüğü, yer seçimi ve uygulanabilirliği ele alınarak irdelenmiştir. Donatı alanı kavramı, mahalle konsepti, yerel ihtiyaçlar, yürürlükteki mevzuat, Anne-Çocuk Evi ekseninde ele alınmıştır.

Anketler ve röportajlar mahalle ölçeğindeki kullanıcı ihtiyaçlarının saptanmasına olanak sağlayan en önemli verileri oluşturmuştur. Konu ile ilgili yerel idarelerin yetki ve sorumluluklarını düzenleyen yasalar, donatı alanı niteliği ve alansal büyüklüğünü kapsayan mevzuat, çalışma kapsamında ele alınmış, mevcut yasal sistemle çatışmayan, mevcut sisteme uyarlanabilecek nitelikte yeni bir donatı alanı önerilmiştir. Öneri donatı alanının yeni olmasının yanı sıra, güncel mevzuatta genel başlıklarda bulunan, kalkınma planları ve taraf olunan uluslararası sözleşmelerdeki sorumlulukları karşılayan ancak detaylandırılmamış ve netlik kazanmamış tanımlara cevap veren ‘donatı alanı’ olarak nitelendirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Donatı Alanı, Anne, Çocuk, Mevzuat, Mahalle

The Need For A ‘Mother And Child Hub’, Not Defined In Legislation

Abstract

Within the context of urban zones hierarchy, urban facilities are open and closed places that meet the needs of the users in the region and that are under public use. The requirement for the facility is determined according to the socio-cultural structure and demographic data of the population in the region it serves in parallel with the zoning plan. The quality and size of the facility that should be included in the urban systems are determined with the regulations, but for the ‘neighborhood’ level that is the sub-region of urban area, the facility easily accessible by the children and their parents (mostly the mother) having close relationships with the children who occupy an important place in the neighborhood population remains uncovered in the regulations.

The subject of this study is the ‘Mother and Child House’ facility that is designed to be adapted to the legal system in order to meet the most basic needs of the child and parent without being excluded from the social life. Within the scope of this study, the abovementioned facility is defined and the size, location and applicability of the facility are examined at neighborhood-scale. The notion of facility, neighborhood concept, local needs, and the prevailing legislation are discussed within the framework of ‘Mother and Child House’.

Keywords: Facility, Mother, Child, Legislation, Neighborhood.

* Sorumlu Yazar: leylasuri15@gmail.com, lsuri@ticaret.edu.tr

1. Giriş

'Anne-Çocuk Evi' donatı alanı, güncel mevzuatta adı geçmeyen ancak yürüme mesafesinde erişilebilir her alt bölgede (mahallede) bulunması gereken yeni bir donatı alanı olarak önerilmektedir. Adı geçen kavram, "Kentsel Tesis" kavramına da karşılık gelmektedir. Bu çalışmada "donatı alanı" olarak ifade edilmektedir.

Toplam nüfusun yarısını kadın nüfusu oluşturmaktadır. Bebek sahibi olmasını takip eden yıllarda, çocuk ve anne için hareket yeteneği kısıtlıdır. Özellikle kentlerde çekirdek aile yaşamı içinde, zamanının hemen hemen tamamını bebeğiyle geçiren anne, hem sosyal hem de psikolojik desteğe doğrudan ihtiyaç duymaktadır. Annenin sosyal ortamlara erişebilmesi ve kendini geliştirebilmesine olanak sağlanması ile sağlıklı, becerikli, üretken bireyler yetiştirmesi, doğru orantılıdır. 10. Beş yıllık Kalkınma Planında da kadın nüfusunun aktif hayata katılması doğrultusundaki rolünün güçlendirilmesi öngörülmektedir.

Ebeveyn ve çocukların, en temel ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amacı ile Anne Çocuk Evi donatı alanı önerilmektedir. Güncel mevzuatta genel başlıklarda donatı alanı olarak ifade edilen sosyal ve kültürel kentsel tesis ihtiyaçları tanımlanmıştır ancak özellikle çocuk ve en yakınındaki ebeveyni için, donatı alanı tanımlaması bulunmamaktadır. Çalışmanın konusu olan donatı alanı; ön araştırmalarla belirlenen varsayımlara göre kurgulanmıştır. Şöyle ki; Anne-Çocuk Evi donatı alanı;

- Mahalle ölçeğinde, yürüme mesafesinde rahatlıkla erişilebilecek konumda yer almalıdır,
- Bebek-çocuğun oyun, refakat eden ebeveynin, eğitim ve sosyalleşme talebine karşılık gelmelidir,
- İlk ve ortaokul çağındaki çocuğun, okul dönüşü; oyun, dinlenme, etüd ihtiyacını karşılamalıdır...

Çalışma kapsamında; öneri donatı alanının, yasal sisteme uyarlanabilirliği ve uygulanabilirliği hedeflenmiştir. Buna göre; yasal sisteme geçecek tanımı yapılmış, planlarda dikkate alınacak donatı alanı büyüklüğü, minimum parsel ve bina büyüklükleri, açık ve kapalı alan oranları hesaplanmış, ihtiyaç programı, uygulamadan sorumlu birimler, uygulama (finans) kaynakları; yasal sisteme uyarlanabilecek dayanakları ile açıklanmıştır. .

2. Materyal ve Metot

Çalışmanın en önemli materyalleri, öncelikle kalkınma planları olmak üzere, mevcut yasal sistemdeki donatı alanı tür ve büyüklüklerinin alındığı yasalardır. Birleşmiş Milletlerin çocuk haklarına ilişkin sözleşmeleri, farklı ülkelerdeki donatı alanı tür ve büyüklüklerine ilişkin kaynaklar incelenmiştir. Anketler ve röportajlar, mahalle ölçeğindeki kullanıcı ihtiyaçlarının saptanmasına olanak sağlayan en önemli verileri oluşturmuştur. Hedef kitlenin gerçek ihtiyacını ne olduğunu anlayabilmek amacı ile, anket soruları, doğrudan ya da açık uçlu olarak hazırlanmış, cevap ve beklentilerine göre yaklaşım geliştirilmiştir (Erkan, Yenen, 2010). Konu ile ilgili yerel idarelerin yetki ve sorumluluklarını düzenleyen yasalar, donatı alanı niteliği ve alansal büyüklüğünü kapsayan mevzuat, çalışmada ele alınarak incelenmiştir. Yasaların ilgili maddeleri ve yurtdışı örneklerin anlaşılmasını kolaylaştıran çizelgeler hazırlanmıştır. Sonuçta mevcut yasal sistemle çatışmayan, mevcut sisteme

uyarlanabilecek, uygulanabilecek nitelikte yeni bir donatı alanı önerilmiştir. Öneri donatının yeni olmasının yanı sıra, güncel mevzuatta genel başlıklarda bulunan, kalkınma planları ve taraf olunan uluslararası sözleşmelerdeki sorumlulukları karşılayan ancak detaylandırılmamış ve netlik kazanmamış tanımlara cevap veren 'donatı alanı' olarak nitelendirilmesi amaçlanmıştır.

2.1. Anne-Çocuk Evi'nin Önemi ve Gerekliliği

Çocuk gelişimi, çocukların gelişimi ile yakın ilgisi olan ebeveynin sosyal ve kültürel hayattaki konumu birçok bilimsel çalışmada ele alınmıştır.

Birleşmiş Milletler tarafından yayınlanan Çocuk Hakları Sözleşmesinde çocuğun, boş zaman değerlendirme, dinlenme, kültürel ve sanatsal etkinliklere katılma, oyun oynama, hakkına sahip (BM., 1989) olduğu belirtilmektedir. Sözleşmenin, uluslararası düzeyde yasal bağlayıcılığı vardır (Şişman, Özyavuz, 2010).

Ülkemizde 2014-2018 dönemini kapsayan 10. Kalkınma Planında; okul öncesi eğitimi okullaşma oranının, 4-5 yaş gurubu için 0.44 seviyesinde (M. 138) olduğu ve erken dönem çocuk gelişme programının gereken düzeyde olmadığı (M. 260) belirtilmiştir. 11. Kalkınma Planında; tüm kademelerde eğitime erişimde yaşanan gelişmelere karşın, okul öncesi eğitimde erişimin artırılması ihtiyacının önemini koruduğu vurgulanmaktadır (M. 150).

Adı geçen planın amaç ve hedefleri özetle;

"...kalkınma sürecine herkesin ve her yörenin katılımını azami düzeye çıkarmayı"(M.129), düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş... bilim ve teknoloji kullanımına ve üretimine yatkın, bilgi toplumunun gerektirdiği temel bilgi ve becerilerle donanmış, üretken ve mutlu bireylerin yetişmesini (M. 142), vatandaşın yaşam kalitesi ve süresinin yükseltilmesi ile ekonomik, sosyal ve kültürel hayata bilinçli, aktif ve sağlıklı bir şekilde katılımlarının sağlanmasını (M. 172), kadınların sosyal, kültürel ve ekonomik yaşamdaki rolünün güçlendirilmesini (M. 249), çocukların üstün yararı gözetilerek iyi olma hallerinin desteklenmesi, potansiyellerini geliştirmeye ve gerçekleştirmeye yönelik fırsat ve imkânların artırılması, başta eğitim, sağlık, adalet ve sosyal hizmetler olmak üzere temel kamu hizmetlerine erişimlerinin artırılmasını (M. 263) ele almaktadır.

Yukarıda özetlenen hedeflerin gerçekleştirilme araçları aynı planda; öğrencilerin sosyal, zihinsel, duygusal ve fiziksel gelişimine katkı sağlayan okul öncesi eğitim, imkânları kısıtlı hane ve bölgelerin erişimini destekleyecek şekilde yaygınlaştırılacağı (M. 146), aile danışmanlık ve eğitim hizmetlerinin kapsamlı, standart, etkin ve yaygın hale getirileceği, (M. 250), kadınların eğitim ve beceri düzeylerinin yükseltilmesinin sağlanacağı (M. 251), çocukların iyi olma halleri ve temel becerilerinin geliştirileceği (M. 265) modellerin oluşturulacağı şeklinde açıklanmaktadır. 11. Kalkınma Planında da benzer hedef ve araçlar tanımlanmakta; "Çocukların üstün yararı temelinde iyi olma hallerinin destekleneceği (M. 605), erken dönem çocuk bakım, eğitim ve gelişimine yönelik hizmetin, erişilebilirliğin ve niteliğinin yükseltileceği...", belirtilen erken çocukluk dönemine hizmet veren, aynı zamanda çocukların fiziksel-sosyal-zihinsel gelişimlerinin destekleneceği kurumların çeşitlilik ve sayısının artırılacağı, bireysel ihtiyaçlar ve yoksunlukların giderileceği, erken çocukluk döneminde de her bölgeye fırsat eşitliği sunulacağı (M. 606-608), yerel yönetimlerin aileleri destekleyeceği (M. 598), kadınların ekonomik ve sosyal

hayatta güçlenmelerini sağlayacak eğitimlerin verileceği (M. 600) belirtilmektedir.

Çocuğun oyun oynamasının; beslenme, sağlık, barınma ve eğitimle birlikte, fiziksel, ruhsal, zihinsel ve sosyal gelişimini yönlendiren yaşamsal önemi olduğu bilinmektedir (Heseltine, Holborn, 1987, a Şişman, Özyavuz, 2010). Heseltine ve Holborn; oyunun; çocuğun öğrenmesini, gelişmesini ve büyümesini içerirken, rekreasyonun; rahatlama ve keyif yoluyla ruhları canlandırdığından bahisle, oyun ve rekreasyon arasındaki farkı dile getirmiştir. Yapılan araştırmalarda, 17 yaşına kadarki zihinsel gelişmenin, 0.50'sinin 4 yaşına, 0.30'unun 4 yaşından 8 yaşına kadar olduğu, 18 yaşına kadar gösterilen okul başarılarının 0.33'ünün 0-6 yaşına kadar aldıkları eğitime bağlı olduğu görülmüştür (Tekiner, 1996).

Çocuğun sosyalleşmesi ve gelecekteki kimliğinin belirlenmesinde en yakınında bulunan insanların, ebeveynin (Güngörmüş, 1995), özellikle de annenin etkisi tartışılmaz bir gerçektir. Okul öncesindeki dönemde sürekli denetim ve bakıma gereksinim duyan çocukla birlikte olan ebeveynin (daha çok annenin) kendisini ifade edebilecek, enerjisini doğru kaynaklarda kullanabilecek, güvenli, hem fiziksel hem de sosyal ve ekonomik açıdan kolay erişilebilir alanlara gereksinim duyduğu; çalışma kapsamında yapılan anketlerde, ankete katılan tüm deneklerin paylaştığı ortak görüştür. Gene aynı anketlerde çocuk okul çağına geldiğinde; ebeveyni çalışan, ancak okul dönüşü evinde tek başına kalamayacak olan yaş grubu için de öncelikle güvenli, kamusal nitelikte, sosyalleşme ve eğitime okul dışında katkı sağlanabilecek mekânlara ihtiyaç duyulduğu tüm denekler tarafından belirtilmiştir. Bu ihtiyaçları karşılamak üzere önerilen Anne-Çocuk Evi donatı alanı, güncel mevzuatta, tam karşılığı ile yer almamaktadır.

Farklı başlıklar altında, yerel ölçekte, kamusal ve özel mülkiyette, ebeveynin çocuğu ile birlikte kısa süreli aktivitesine olanak sağlayan uygulamalar olmasına karşın Ülkemizde annenin ve çocuğun kendi gereksinmelerine göre birlikte bulunabileceği, zaman geçirebileceği tanımlı nitelikli mekânlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Dünyaya geldiği ilk günden itibaren çocuğu ile günün her saatinde ilgilenen ebeveyn, büyük bir sorumluluk taşımaktadır. Aynı zamanda;

- Bebeğin bakımı nedeni ile sosyal ortamdan uzaklaşarak yalnızlığa itilmesi,
- Daha önce çocuğu olmadan bulunduğu ortamları, ortamın ve çocuğun birbirine karşılıklı uygun olmaması nedeniyle kullanım kısıtılılığı,
- Çocukla ilgilenen ebeveyn, yakınlarından sürekli yardım gelme garantisi olmaması,
- Ekonomik yetersizlik ve güvenlik kaygısı ile başka birine çocuğun emanet edilememesi gibi nedenlerle, ebeveynin, çocuk sahibi olduktan sonra, çevresi ile kurduğu sosyal ilişkileri farklılaşmaktadır. Halkevi gibi geniş kapsamlı kurumlarda ise halkevinin başka işlevlerinin de olması nedeni ile kısıtlı imkân tanınmakta, hem anne hem de çocuğun uzun süreli zaman geçirmesine olanak sağlayacak düzenlemeler bulunmamaktadır. Bu nedenle, annenin, benzer talep ve beklentilere sahip kesimlerle sosyalleşebileceği, ihtiyaçlarının giderilmesinde destek alabileceği (Westhead, 2016), çocuğu ile birlikte uzun süreli vakit geçirebileceği, talebi doğrultusunda eğitim alabileceği mekânlara ihtiyacı bulunmaktadır.

2.2. Donatı alanı ve Çocuk Gelişimi

Açık ve kapalı mekân kullanımı altındaki donatı alanları, çocuğun fiziksel, psikososyal, zihinsel gelişiminde en etkili araçlar olan oyun ve diğer eylem alanlarını barındırmaktadır. Çocuğun gelişme süreci; iki yaşına kadar bebeklik dönemi, 2-6 yaş arasında çocukluğunun ilk dönemi, 6-13 yaş arası ise son çocukluk dönemi olarak adlandırılabilir. Belirtilen süreçlerde okul çağına kadar ebeveynin sürekli gözetimi gerekmektedir. Okul çağı sonrası, gene denetimli ancak çocuğun bireysel olarak da sınırlı sorumluluklarını taşımaya başladığı dönemdir. Belirtilen süreç; ev ve okul arasında yaya ve araç trafiğine dikkat ederek gidip gelmek, okul ile ilgili dokümana sahip çıkmak ve taşımak, hava şartlarından korunmak, zamanı kullanmak gibi birçok konuda da deneyim kazanmaya başladığı dönemdir. Çocuklar bu dönemde sorumluluklarını taşımayı öğrenmenin yanı sıra toplumda doğru ilişkiler kurmayı, sosyal ilişkilerini ve çevre koruma bilincini geliştirmeyi, etik kuralları, rekabeti ve kendi haklarını korumayı da öğrenmeye başlamaktadır.

Çocuk gelişimine katkısı birçok çalışmada ele alınan oyun (Moore,1986), çocuğun bulunduğu her mekânda, mekânın niteliği, mekânı çevreleyen elemanlar ve kullanıcılara bağlı olarak geliştirdiği eylemlerdir. “Çocukların boş zaman geçirmeye, dinlenmeye, yaşlarına uygun olarak oyun oynamaya, kültürel ve sanatsal etkinliklere katılmaya ilişkin hakları” olduğu, anlaşmada imzası bulunan devletlerin bu haklar konusunda uygun ve eşit fırsat sağlaması gerekliliği, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen “Çocuk Hakları Bildirgesi'nin 31. Maddesinde belirtilmiştir (Muhacir, Özalp, 2016). Yukarıdaki başlıklarda belirtilen açıklamalar, aile ortamı dışında çocuğun oyunla kendini geliştireceği, aynı zamanda ebeveyni ile birlikte olduğu okul öncesi dönemlerinde, nitelikli zaman geçirebilecekleri donatı alanlarının, genel tanımlar dışında özel ve tanımlı olması gerekliliğine işaret etmektedir.

2.3. Yasal Uygulamalarda Donatı Alanı Kavramı

Kentsel donatılar (kentsel tesisler, kentsel hizmet alanları) bölge kademesinden mahalle kademesine kadar tüm hiyerarşik kentsel sistem içinde yer alan mekânlardır. Çalışma ve barınma alanları hem kendi kategorisi hem de birbiri ile fiziki ve sosyal etkileşim katmanlarını kapsayan bir sistem içinde yer almaktadır. Donatı alanları; “kentsel sistem” olarak da nitelendirilebilecek belirtilen mekânda; barınma ve çalışma eyleminde, kullanıcıların sosyal ve kültürel gereksinmelerini karşılayan, aynı zamanda entegrasyonunu sağlayan işlev alanlarıdır. Kentsel sistem döngüsünde, barınma, çalışma ve donatı alanları, birbirine ivme kazandıran, birbirini bütünleyen üç ana işlev alanı olma özelliğindedir. Büyüklüğü, yerleşmelerin kentsel kademelenmedeki yeri ve demografik yapı özellikleri bağlamında belirlenen donatı alanlarının konumu, aynı katmandaki fiziki ve sosyal erişilebilirlik kriterlerine göre belirlenir.

Donatı alanları, kentsel mekândaki tüm bireylere açıktır, Bu nedenle donatı alanları kamu sorumluluğunda (uhdesinde) olmalıdır; kamu yararı adına, açık ve kapalı mekânlar olarak her kesimin erişimi kapsamındadır.

Donatı alanı gereksinimi, mevzuatta genel ilkelerle belirlenmiş olmasına karşın, plan amacı paralelinde, kullanıcı kimliği ve demografik katmanlara göre farklılık gösterebilir. Planlama disiplininin sınırlarını çizen yasalarda ve yönetmeliklerde donatı alanları tanımlanmış, niteliği ve hangi büyüklükte yer alacağı belirtilmiştir. Donatı alanları; Türkiye ve dış ülkelerde çok sayıda başlık altında bulunmaktadır. Bu

çalışmada (yeni bir donatı alanı olarak oluşturulan); Anne-Çocuk Evi ile bağlantılı donatı alanları özetle ele alınmıştır.

2.4. Dış Ülkelerde Sosyal ve Kültürel Donatı Alanı Ölçütleri

Sosyal ve kültürel donatı alanları, Türkiye dışındaki ülkelerde de nüfus ya da yerleşim hiyerarşisindeki alt bölgelere göre konumlanmakta, içerik ve büyüklüğü belirlenmektedir. Aşağıda seçilmiş ülkelerdeki sosyal ve kültürel donatı alanı örnekleri verilmiştir.

Kanada'da[†], "Halk evi" ile benzer nitelikteki (community center) toplum merkezleri; mahalle, semt ve kent ölçeğinde erişim sağlanan rekreasyon, eğitim, sağlık, çocuk bakımı, kültür vb birçok alanda sosyal ve kültürel faaliyetleri içermektedir. Toplum merkezleri dışında da ayrıca; açık ve kapalı spor alanları, park ve rekreasyon alanları, kütüphaneler, kültür merkezleri, genç ve yaşlı gruba farklı hizmet veren rekreasyon, eğitim merkezleri bulunmaktadır.

Tablo 1'den izlenebileceği gibi, kentlere göre toplum merkezi kullanıcı sayısındaki farklılıklar, demografik nitelikler ve bölgesel taleplere göre değişebilen toplum merkezi dışındaki diğer donatı alanı türlerinin varlığı ile de ilgilidir. Adı geçen toplum merkezlerinin büyüklüğü; kullanıcı sayısı/kimliği, kapsamındaki fonksiyon alanlarına göre farklılık göstermektedir.

Diğer taraftan, örneğin Vancouver'da; kamusal nitelikteki 24 toplum merkezi dışında 19 adet özel toplum merkezi (private community center) bulunması, çok kültürlü toplumsal yapının özel taleplerinden kaynaklanmaktadır.

Kanada genelinde toplum merkezleri ile ilgili tüm eyalet ve kentlerde geçerli bir kentsel standart belirlenmemiştir[‡]. Bulunduğu yerleşme kademesine göre yerel idare tarafından belirlenen toplum merkezinin büyüklüğü; hizmet verdiği nüfus ve toplum merkezi kapsamındaki fonksiyon alanları değişiklik göstermektedir. İlgili merkezler; çoğunlukla, kentteki diğer sosyal, kültürel, rekreatif aktivite alanları ve eğitim alanları ile bağlantılı, iki ya da üç mahalleye hizmet verecek konumda yer almaktadır. Başka bir anlatımla; toplum merkezine erişim, yürüme mesafesinde olabileceği gibi, araçla ulaşım da gerektirmektedir. Bu çalışmada Anne - Çocuk Evi donatı alanı önerisinde de, annenin ve çocuğun yürüme mesafeleri; yer seçiminde ve yoğunluk bağlamında hinterland nüfusunda esas alınmıştır. Kanada'da toplum merkezleri kapsamındaki fonksiyonlar genellikle, spor, rekreasyon, beceri kursları, kısa süreli çocuk bakımı ve kütüphanedir (Tablo 2). Yukarıda da belirtildiği gibi; toplum merkezinden hariç, kamu kullanımında, sosyal, kültürel, sağlık, eğitim, rekreasyon ihtiyaçların karşılandığı açık ve kapalı farklı mekanlar da mevcuttur.

Fransa'da, donatı alanı türü ve sayısını Ersoy, nüfus büyüklüğüne göre vermiştir (Ersoy, 2015).

Sosyal Eylem Merkezlerinde; Sağlık ve sosyal yardım desteği sağlanmaktadır. Nüfus 3500 kişi, yapı alanı 150-300 M2, donatı standardı; 0,09 M2/kişi olarak belirlenmiştir.

Gençlik Evi, için de Fransa'da 3500 kişi için bir adet yapılması benimsenmiştir. Toplam 2100 M2 parselde 1500 M2 açık alan, 600 M2 kapalı alan bulunmakta, kapalı alan; beceri ve

hobilere yönelik atölyeler, diskotek, çok amaçlı salon, konferans salonlarını içermektedir.

Portekiz'de, yerleşme hiyerarşisine göre, her kasabada ve kentte, yerleşme büyüklüğü ile orantılı Gençlik Kültür Evleri yer almaktadır. Kapsamında; serbest zaman aktiviteleri, 6-13 yaş çocukları için çocuk başına 5-62 M2 büyüklüğünde yerel merkezler bulunmaktadır (Ersoy, 2015).

Yukarıdaki örneklerden izlenebileceği gibi; sosyal ve kültürel donatı alanı büyüklükleri, ülkelere, kentlere, demografik yapıya göre farklılık göstermektedir. Sosyo ekonomik yapı ve teknolojiye bağlı değişiklikler sosyal ve kültürel donatı standartlarının dönemlere göre güncellenmesini gerekli kılmaktadır. Bu çalışmada yeni donatı alanı olarak tanımlanan Anne-Çocuk Evi donatısı yukarıda örnek olarak incelenen ülkelerdeki sosyal kültürel donatıları kapsamında da tam karşılığı ile yer almamaktadır.

2.5. Türkiye'de Sosyal ve Kültürel Donatı Alanı Ölçütleri

Planlama ve uygulama alanında donatı alanı niteliği ve büyüklüğünü belirleyen başlıca yönetmelikler Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği (R. G., 2017) ve Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği (R. G., 2014)'dir. Her iki yönetmelik de İmar Kanunu (R. G., 1985) ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (R. G., 2011) uyarınca hazırlanmıştır. Bahsi geçen yönetmeliklerde yaklaşık 12-13 adet ana başlık altında tanımlanan donatı alanları, Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nde (a.g.e.) yaklaşık 30 adet başlıkta toplanmaktadır. İlgili yönetmelikte; nüfusa göre farklılaşan ve öneri Anne-Çocuk Evi donatısı ile bağlantılı donatı alanı büyüklükleri, Tablo 4'de verilmiştir.

Nüfus büyüklüğü; planlama sisteminde işlev alanlarının niteliğini, yer seçimini, yönelimini saptamak amacı ile kullanılan ölçütlerin başında gelmektedir. Demografik yapı analizleri; aynı zamanda, planlama sürecinde, kademedeki plan amacına göre, mevzuattaki standart açıklamalarda bulunmayan donatı alanı taleplerinin anlaşılmasında da önemli bir aşama niteliğindedir. Her yerleşmenin sosyo kültürel yapısı ve demografisindeki farklılıklar alt bölge sınırlarını belirleyici rol oynar. Aynı farklılık donatı alanı gereksinimlerindeki yerel taleplere de yansır. Diğer taraftan toplumun ortak paydası niteliğinde, hemen hemen tüm yerleşmelerde ihtiyaç duyulan bazı kullanımlar vardır ki imar planı donatı alan hesabı yapılmasında referans alınabilecek açık ve net tanım ile güncel mevzuatta yer almamaktadır.

Güncel mevzuatta, donatı alanı büyüklüklerinin nüfusa göre ele alındığı Tablo 4'de 'eğitim tesisleri' ana başlığı altında; ...anaokulu, halk eğitim merkezi olgunlaşma enstitüsü, 'açık ve yeşil alanlar' ana başlığında; ...çocuk bahçesi, park, semt spor alanı, ayrıca 'sosyal ve kültürel tesisler alanı' tanımlanmıştır.

Bu çalışmada önerilen Anne-Çocuk Evi donatı alanı, mevzuatta tanımlanan, eğitim, sosyal, kültürel, rekreasyon işlev alanları kapsamında değerlendirilebilir. Başka bir anlatımla, öneri donatı; anne-çocuk ya da ebeveyn-çocuk ekseninde özel tanım getirilen kontrollü kullanıma sahip kamu sorumluluğunda alan olarak nitelendirilebilir.

[†] Kanada ile ilgili bilgiler, yerinde yapılan inceleme, röportaj ve şehirlerin resmi internet sitelerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

[‡] Kentsel standart belirlenmemesine karşın; yangın, engelli, uygulama, yapı birim mekan büyüklükleri vb. konularda Ülke ölçeğinde standartlar vardır.

Tablo 1. Kanada'da Seçilmiş Kentlere Göre Toplum Merkezi Adedi ve Kullanıcı Sayısı[§]

Şehir	Toronto		Vancouver		Ottawa		Calgary		Halifax	
	adet	kişi/adet	adet	kişi/adet	adet	kişi/adet	adet	kişi/adet	adet	kişi/adet
Toplum Merk.	90	38000	24	26000	35	27000	23	53000	33	13000

Tablo 2. Kanada'da Seçilmiş Toplum Merkezi Alan Büyüklüğü ve İçerdiği Fonksiyonlar ** (Perkins, Will, 2017)

Toplum Merkezi / Bulunduğu Şehir	Alanı M2	Kapsamındaki Kullanışlar
<i>Meadows Toplum Rekreasyon Merkezi ve Kütüphane / EDMONTON</i>	23257	Su sporları, fitness, çok maksatlı salonlar, dış mekan spor ve aktivite alanları, kısa süreli çocuk bakım hizmeti (0-11 yaş), kütüphane
<i>Brooklin Toplum Merkezi ve Kütüphane/BROOKLYN</i>	5290	Spor salonu, çok maksatlı toplantı ve aktivite salonu, çocuk oyun alanı, kütüphane
<i>Creekside Toplum Merkezi/ VANCOUVER</i>	4227	Spor salonu, toplantı ve aktivite salonu, çocuk bakım hizmeti, yaz kış spor aktiviteleri
<i>Clarence-Rockland Toplum ve Kültürel Kompleks/ROCKLAND</i>	16260	Su sporları, fitness, çok maksatlı salonlar, çocuk bakım hizmeti, kütüphane
<i>Cornell Toplum Merkezi ve Kütüphane/CORNELL</i>	11610	Sağlık, eğitim, kültür hizmetleri, spor salonu, çocuk oyun alanı, kütüphane
<i>Britannia Toplum Merkezi/ VANCOUVER</i>	68960	Su sporları, spor salonu, dış mekan sporları, farklı yaş aktivite ve eğitim alanları, çocuk bakım hizmeti, buz paten pisti
<i>Angus Glen Toplum Merkezi ve Kütüphane/MARKHAM</i>	13940	Spor salonu, su sporları, çok maksatlı salonlar, buz paten pisti, çocuk oyun alanı, kütüphane
<i>West Point Grey Toplum Merkezi/ VANCOUVER</i>	4000	Spor salonu, müzik-resim atelyesi, çocuk oyun alanı, dış mekan sporları, eğitim laboratuvarı, mevsimsel aktivite alanları, eco sanat bahçesi
<i>Oak Ridges Toplum Merkezi/ RICHMOND HILL</i>	4645	Spor salonu, su sporları, çok maksatlı salonlar, çocuk oyun alanı,

Tablo 3. Fransa'da Nüfus Büyüklüğüne Göre Sosyal Donatılar

Donatı İsmi	Nüfus (kişi)						
	3500	7000	10000	14000	18000	21000	28000
<i>Sosyal Eylem Merkezi (adet)</i>	1	1	3	4	5	6	8
<i>Gençlik Evi (adet)</i>	1	2	3	4	5	6	8

'Anne-Çocuk Evi' donatısına yasal dayanak oluşturabilecek yönetmelikler ve ekleri incelendiğinde (R. G. 2014, R. G. 2017),

genel bir başlığın birçok kullanıma olanak sağladığı ancak bu çalışmada önerilen özel tanım altındaki işlevin (anne-çocuk evi)

[§] İlgili şehirlerin resmi internet sitelerinden yararlanarak düzenlenmiştir.

** Perkins, Will, 2017 ve ilgili şehirlerin resmi internet sitelerinden yararlanarak düzenlenmiştir.

standardına ilişkin açık bir ifade olmadığı görülmektedir. Konuya açıklık getirmek üzere, Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin (R.G.2014-M5i, M5j) ilgili maddeleri aşağıda verilmiştir.

'Sosyal altyapı alanları: Birey ve toplumun kültürel, sosyal ve rekreatif ihtiyaçlarının karşılanması ve sağlıklı bir çevre ile yaşam kalitelerinin artırılmasına yönelik kamu veya özel sektör tarafından yapılan eğitim, sağlık, dini, kültürel ve idari tesisler, açık ve kapalı spor tesisleri ile park, çocuk bahçesi, oyun alanı, meydan, rekreasyon alanı gibi açık ve yeşil alanlara verilen genel isimdir.'(R.G.2014-M5i),

'Sosyal tesis alanı: Sosyal yaşamın niteliğini ve düzeyini artırmak amacı ile toplumun faydalanacağı kreş, kurs, yurt, çocuk yuvası, yetiştirme yurdu, yaşlı ve engelli bakımevi, rehabilitasyon merkezi, toplum merkezi, şefkat evleri gibi fonksiyonlarda hizmet vermek üzere ayrılan kamu veya özel mülkiyetteki alanlardır' (R.G.2014-M5j). Yukardaki tanımlardan anlaşılacağı gibi; Birey ve toplumun sosyal, kültürel ihtiyaçlarının karşılanması, Sosyal yaşamın niteliği ve düzeyinin artırılması, yerleşmeler sistemindeki yasal düzenlemelerin de temelini oluşturmaktadır.

Anne-Çocuk Evi donatış alanı, Tablo 4'e göre düzenlenen Tablo 5'deki fonksiyon alanları ile kısmen örtüşmektedir.

Tablo 4. Nüfusa Göre Donatı Alanları (R. G., 2014)

		Farklı Nüfus Gruplarında Asgari Sosyal Ve Teknik Altyapı Alanlarına İlişkin Standartlar Ve Asgari Alan Büyüklükleri Tablosu ^{††}							
Nüfus Grupları		0 - 75.000		75.001- 150.000		150.001 - 500.000		501.000 +	
Altyapı Alanları		m ² / kişi	Asgari Birim Alan (m ²)	m ² / kişi	Asgari Birim Alan (m ²)	m ² / kişi	Asgari Birim Alan (m ²)	m ² / kişi	Asgari Birim Alan (m ²)
Eğitim Tesisleri Alanı	Anaokulu	0.50	1.500-3.000	0.50	1.500-3.000	0.60	1.500-3.000	0.60	2.000-4.000
	İlkokul	1,50	4.000-7.000	1,60	4.000-7.000	1,60	4.000-7.000	1,60	4.000-7.000
	Ortaokul	1,50	5.000-9.000	1,60	5.000-9.000	1,60	5.000-9.000	1,60	5.000-9.000
	Gündüzlü Lise	1,75	6.000-10.000	1,75	6.000-10.000	2.00	6.000-10.000	2.00	6.000-10.000
	Yatılı Lise		10.000-15.000		10.000-15.000		10.000-15.000		10.000-15.000
	Endüstri Meslek Lisesi, Çok Programlı Lise		10.000-25.000		10.000-25.000		10.000-25.000		10.000-25.000
	Özel Eğitim, Rehabilitasyon ve Rehberlik Merkezleri		2.000-4.000		2.000-4.000		2.000-4.000		2.000-4.000
	Halk Eğitim Merkezi Olgunlaşma Enstitüsü		3.000-5.000		3.000-5.000		3.000-5.000		3.000-5.000
Sosyal Açık Ve Yeşil Alanlar Çocuk Bahçesi, Park, Botanik Parkı, Hayvanat Bahçesi, Mesire Yeri, Rekreasyon		10		10		10		10	
Sosyal Ve Kültürel Tesisler Alanı		0,50		0,75		1.00		1,00	

Tablo 5. Anne – Çocuk Evi işlevi ile mevzuatta uyumlu donatı alanları^{††}

Eğitim Tesisleri Alanı;	Açık Ve Yeşil Alanlar;
Anaokulu, Özel Eğitim, Rehabilitasyon ve Rehberlik Merkezleri, "Halk Eğitim Merkezi Olgunlaşma Enstitüsü"	Çocuk Bahçesi, Park, Semt spor alanı, Rekreasyon

^{††} Tablonun ilk sütunundaki donatı alanı türleri kapsamında; anne-çocuk donatısı ile doğrudan bağlantılı olmayan donatı alanları da vardır ancak güncel mevzuattaki tanımlara ve bu çalışmada tanımlanan anne-çocuk evi donatı alanına tam olarak karşılık gelmediğinin anlaşılabilmesi amacı ile bağlantılı olmayan donatı alanlarına da yer verilmiştir.

^{††} Mevcut yönetmeliklerden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Yönetmeliklerden de izlenebileceği gibi, genel tanımların yanı sıra genel başlık altında yer alan işlevlerin gerekliliği ve büyüklüğüne ilişkin net bir anlatım görülmektedir. Örneğin; Eğitim tesisleri kapsamında (Tablo 4) yer alan yatılı lise, endüstri meslek lisesi, çok programlı lise, özel eğitim rehabilitasyon ve rehberlik merkezleri, halk eğitim merkezi, olgunlaşma enstitüsü için toplamda 2 M2/kişi standart değeri verilmiştir. Çalışmada önerilen içeriği ile Anne-Çocuk evi donatı alanının kısmen halk eğitim merkezleri kapsamında yer alabileceği düşünülse de halk eğitim merkezlerinin de yukarıda belirtilen bir çok kullanımdan biri olması ve halk eğitim merkezlerine atanan birden fazla sosyal kültürel aktivite bulunması nedeni ile öneri donatı alanının her durumda bu kapsamda değerlendirilmesi olanaklı görünmemekte ve zorunluluk arz etmemektedir.

Diğer bir yönetmelik (R.G.2017) sosyal ve kültürel donatılar, umumi hizmet alanı, yeşil alanlar, piknik eğlence rekreasyon alanları, sosyal mekânlar... başlıkları altında ticaret ve konut alanlarında yer alabilen çeşitli kullanışların genel tanımlamasını içermektedir. Okul gibi net tanımlı alanlar dışındaki tüm sosyal ve kültürel tesislerin, aynı standart M2 / kişi üzerinden hesaplanan alan kapsamında planlanacağı ön görülebilir. Başka bir anlatımla; örneğin 75 000 kişinin yaşadığı bir yerleşmede 0.75 M2/kişi hesabı ile ayrılacak toplam minimum 57 000 M2 sosyal kültürel tesis alanı içinde; yukarıda tanımları verilen (R.G.2014-M5i, M5j) sosyal, kültürel, açık ya da kapalı yaklaşık yirmibeş farklı donatı alanı, ayrı ayrı ya da tek olarak bulunabilecektir, ancak, donatılar için alt başlıktaki oransal değerler ve nitelik tanımlaması net değildir. Donatı alanlarının, genel tanımın yanı sıra, alt kademelerde de tanımlanabilir niteliğe sahip olması gerekir. Barınma ve çalışma alanlarında, nüfusun demografik yapısı, toplumsal eğilimi ve beklentileri, planlanacak donatı alanının türünü, önceliğini ve büyüklüğünü belirler ancak bu durum, yasal sistemde tanımlı yapılmamış bir donatının, her alt bölgede (mahallede) planlanmasında zorunluluk teşkil etmemektedir.

Anne-Çocuk Evi donatı alanı, mevzuattaki bu durumu yasal sistemde netleştirmek amacı ile ele alınmıştır.

2.6. Mahalle

Anne-Çocuk Evi, erişilebilirlik kriterleri doğrultusunda, mahalle alt bölgesinde ele alınması önerilen bir donatı alanıdır. Kentsel alan bütünü oluşturulan mahallelerdeki yaşam kalitesi, kente de aynı doğrultuda yansımaktadır. Donatı alanı yeterliliği, yaşam kalitesinin değerlendirme ölçütleri arasındadır. Oyun için mahalle ölçeğinde yeterli alanlar sağlanması, toplum ve bireyin sağlıklı yaşamı (Tuna, 2021) için gereksinim duyulan donatı alanları arasındadır. Mahalle ölçeğinde, yukarıda adı geçen yönetmeliklerde ana başlıklarda genel anlamda tanımlanan donatıların uygulama kademesindeki niteliği ve hesaplanacağı büyüklük konusunda net bir ifadeye ihtiyaç vardır.

Kentlerdeki en küçük yerel birim, kentin en küçük idari ünitesi olarak tanımlanabilecek mahalle (Suri, 2002) fiziksel ve sosyal bir alt bölgedir. Belediye Kanunu mahalleyi; 'belediye sınırları içinde, ihtiyaç ve öncelikleri benzer özellikler gösteren ve sakinleri arasında komşuluk ilişkisi bulunan idari birim' olarak belirtmiştir (R.G. 2005). Aynı Kanunun 9. Maddesinde; '...muhtar, mahalle sakinlerinin gönüllü katılımıyla ortak ihtiyaçları belirlemek, mahallenin yaşam kalitesini geliştirmek, belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilişkilerini yürütmek, mahalle ile ilgili konularda görüş bildirmek, diğer kurumlarla işbirliği yapmak ve kanunlarla verilen diğer görevleri

yapmakla yükümlüdür...' ifadesi yer almaktadır. Mahalle sakinlerinin ortak taleplerinin karşılanmasının yasa ile güvence altına alınması Anne-Çocuk evi donatı alanı için de dayanak oluşturacak niteliktedir. Mahallenin gerek idari gerekse sosyal sınırları, fiziki doku yanısıra, nüfusun yapısı ve büyüklüğü ile doğrudan bağlantılıdır. Yerleşmelerin sosyal, kültürel, fiziksel ve idari yapılarında önemli yere sahip mahalle kavramı geniş kapsamlıdır. Bu çalışmada, mahalle, sosyal ve fiziksel erişilebilirliği ve donatıları açısından irdelenmiştir. Mahalleler günlük ve haftalık ihtiyaçların yürüme mesafesinde karşılanabildiği alt bölgelerdir. Mahalle kaynaklarda 'komşuluk birimi' olarak da tanımlanabilmektedir (Çabuk, 2003, Çetiner, 1991).

Mahalle fiziki sınırlarını belirleyen unsurlar, özetle aşağıda verilmiştir;

- Sınırlar, genel olarak ilkököl donatı alanı referansına göre tanımlanmaktadır. İlkokula yürüme mesafeleri genel mahalle sınırı hakkında fikir verir. İlkokul diğer fonksiyon alanlarının yer seçiminde de belirleyici unsurdur.

- Yürüme mesafesi farklı ifade edilebilmektedir. Yürüme mesafesi kaynaklarda; alt komşuluk grubu içindeki oyun alanına 2-3 dakika, mahalle parkına 10 dakika ölçüsü ile belirlenmiştir (Freidberg, 1982, Uysal, 2015). Çetiner'e göre, çocuk bahçesi 400-800 m., anaokulu 400 m. mesafede olmalıdır (Çetiner, 1991). Yürüme mesafesi çocuğun yaş grubuna göre, okul öncesinde ebeveyniyle, ilkököl çağında ise kendisinin yorulmadan, güvenle ulaşabileceği ölçüde olmalıdır.

- İlkokul merkezli erişim düşünüldüğünde mahalle sınırlarının genel bakışla 10 dakikada yürünebilecek, kuş bakışı 800 m. yarıçaplı alanı kapsadığı söylenilebilir.

- Alanın fiziki dokusu, eğitim ve engebeleri, yürüme mesafesinde dikkate alınır.

- Yapay ve doğal eşikler mahalle erişiminde ve sınırlarının belirlenmesinde önem arz eder.

- Çetiner , ilkököl temel alan yaklaşımla 3500-7000 kişilik bir mahalle birimi tanımlı yapmıştır (Çetiner, 1971).

2.7. Mahallede Donatı Alanları

Mahallede günlük ve haftalık ihtiyaçlara göre belirlenen donatı alanlarını Çetiner, genel olarak iskân alanları, okullar, açık sahalar-oyun yerleri, küçük bir alışveriş merkezi, toplantı yeri ve umumi tesisler, gerekli ulaşım alanları (Çetiner, 1971), şeklinde tanımlamıştır.

İlkokul yerleşme biriminde olması gereken donatı alanları;

- Eğitim Yapıları (ilkokul, anaokulu, kreş)
- Sosyal Yapılar (mediko-sosyal merkez)
- İdari Yapılar (muhtarlık, karakol, PTT, yangın söndürme birimi)
- Ticari Yapılar (günlük gereksinimleri karşılayabilecek 15-20 dükkân)
- Dinlenme ve Eğlence Alanları (oyun alanları, çocuk bahçesi, park, sinema vd.) olarak özetlenmektedir (Osmanlı, 2012).

Mahalledeki sosyal ve kültürel donatı alanları erişilebilirliğe göre konumlanmaktadır. Buna göre; mahalle merkezi; alışveriş birimlerinin, sosyal kültürel yapıların, eğitim tesislerinin, idari

tesislerin, rekreasyon alanlarının, sağlık tesislerinin bulunduğu bir alandır. Öneri Anne-Çocuk Evi donatısının da mahalle merkezinde bulunması, erişilebilirlik yaklaşımı ile doğru bir seçim olacaktır. Mahalle merkezleri çalışma saatleri dışında da canlılığını sürdüren güvenli bölgeler olmalıdır. Bu nedenle merkezde konut diğer donatı alanları birlikte bulunmalıdır.

3. Araştırma Sonuçları ve Tartışma

Bu çalışmaya konu olan 'Anne-Çocuk Evi' donatı alanı, aşağıda niteliği belirtilen kategorinin ihtiyacını karşılamak üzere önerilmektedir;

- Okul öncesi yaş grubu
- 6-14 yaş grubu okul öğrencileri
- Okul öncesi yaş grubuna refakat eden ebeveyn
- Sadece eğitim amacıyla gelen kayıtlı mahalle sakini

3.1. Anne-Çocuk Evi Donatı Alanı tanımı

Yukarıda belirtilen ihtiyaçlar ve yasal dayanaklar çerçevesinde, literatüre ve yönetmeliğe (mevzuata) girmek üzere;

Anne-Çocuk Evi donatı alanı; "mahalle biriminde, 0-14 yaş grubunun oyun, rekreasyon, okul sonrası etüd, kütüphane, kısa süreli çocuk bakımı... gibi gereksinimlerini karşılayan ve yetişkin bireylerin seminer, kurs alabileceği birkaç derslikten oluşan, kapalı alanı (TAKS) tabanda maks. 0.20 olan ve yukarıda belirtilen açık ve kapalı kamusal alanların tümünün birarada olduğu alana verilen isimdir" şeklinde tanımlanabilir. Tanımın devamında -aynı literatürde yer almak üzere- özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Oyun alanı hem açık hem de kapalı alanda bulunacak, kapalı alan dış hava koşullarının elverişli olmadığı dönemlerde de oyun ihtiyacını karşılayacaktır.
- Oyun alanı düzenlemesi 0-2, 2-6, 6-14 yaş grubu için üç kategoride ele alınacaktır.
- Okul öncesi çocuğa refakat eden ebeveyn çocuğu ile birlikte iç mekânda herhangi bir bedel ödmeden uzun süre kalabilecektir. Talep etmesi halinde düşük bir ücretle 2-3 saat kreşte bakım hizmetinden yararlanabilecektir.
- Mahallede bulunan erişkinler genellikle de kadınlar, çocuk eğitimi, sosyal ilişkiler ve ihtiyaçları konusunda, talepleri dahilinde seminer alabilecek, bilgi ve becerilerini geliştirecek kurslara katılabilecektir.
- Böylelikle özellikle erken çocukluk dönemindeki çocuklar ve ebeveyni sosyal hayattan soyutlanmadan kendini ifade edebileceklerdir.
- İlkokul ve ortaokul çağı öğrencileri okul sonrası Anne-Çocuk evine gelebileceklerdir. Bu şekilde; denetimli, güvenli bir ortamda, oyun, dinlenme, etüd yapma ve kütüphaneden yararlanma olanağından yararlanabileceklerdir. Bu durum, özellikle de, belirtilen yaş grubundaki, ebeveyni çalışan çocuk ve evde bulunmayan ebeveynin psikolojisi için yarar sağlayacaktır.

• Seminerler, kayıt yaptırmak koşulu ile ücretsizdir. Kurs, kısa süreli çocuk bakımı ve okul çağı çocukların okul sonrası kapalı mekândan yararlanması kayıt ve yerel idarenin oluşturacağı fona aktaracağı düşük ücrete tabi olacaktır. Ödeme gücüne sahip olmayan kullanıcının talebi, yasa çerçevesinde yerel idare tarafından karşılanacaktır. Düşük ücretli kayıt sistemi, tesisin sistemli ve denetimli kullanılması amacı ile önerilmiştir.

• Anne-Çocuk Evi donatı alanı, kamu mülkiyetinde ve yerel idare sorumluluğundadır. Kapalı ve açık mekânların bakımını, kontrolünü, kapalı mekânda bulunacak çocukların denetimini sağlayacak personel, yerel idare tarafından atanacaktır. Kurs ve diğer hizmetler karşılığı elde edilen gelir ise gene donatıya konu olan mekânın giderlerine katkı sağlamak için kullanılacaktır.

3.1.1. Anne-Çocuk Evi Donatı Alanı Büyüklüğü Kriterleri

Yukarıda genel çerçevesi belirtilen özellikler, Anne-Çocuk Evinin kullanıcı kimliğini, ihtiyaçlarını ve dolayısı ile alan büyüklüklerini hesaplamaya yardımcı olacaktır. Önerilen donatı alanı açık ve kapalı oyun alanının yanı sıra, dinlenme, etüd, kütüphane, seminer-kurs mekânı, küçük idari ofis, çocuk wc, yetişkin wc, hizmetli odası, depo, teknik oda gibi fonksiyonlar içermektedir. Anne-Çocuk Evi Donatısına olan gereksinim ve amacı doğrultusunda gerçekleştirilmesi için, tanımda ve yukarıda belirtilen tüm fonksiyonlara yer verilecek, böylelikle amacı dışında kullanımı önlenecektir.

Çocuk bahçesi^{§§} büyüklüklerine ilişkin farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Örneğin, Avustralya'da 5000 kişinin yaşadığı bir mahalle için önerilen oyun alanı 14.000 m², 2.8 m²/kişi'dir. Fransa'da çocuk başına 5 m² alınırken, bu değer İngiltere'de 24 m²'dir (An, 1998, Şişman, Özyavuz, 2010). Yılmaz ve Bulut'a göre; oyun alanı min 250 m², çocuk başına 6.5 m² hesabı ile ele alınmalıdır (Yılmaz, Bulut 2003). Oyun alanının, ihtiyaç doğrultusunda, 500-1000 m² olması tavsiye edilmektedir (Özcan, 2004). Genellikle, bir mahalledeki çocukların 1/3'ünün aynı anda oyun yerinde olacağı düşünülmeli ve alan ölçüsü buna göre belirlenmelidir (Şişman, Özyavuz, 2010). Milli Eğitim Bakanlığı kılavuzunda oyun ve etkinlik alanı için, 2.40 m²/kişi standart değeri verilmiştir (MEB, 2015).

Bu çalışma ile önerilen Anne-Çocuk Evinin alansal büyüklüğü nüfusa göre belirlenmiştir. Demografik yapı bağlamında, Anne-Çocuk Evi kapsamındaki hizmetlere ilişkin farklı talepler gelebilir ancak talepler; sadece seminer ve kursların dönemsel programlarına yansıtılmalıdır. Anne-Çocuk evi kapsamındaki işlev alanlarının; farklı taleplere göre değişiklik yapılmadan uygulamaya geçmesi gerektiği, yönetmeliğe bağlanmalıdır.

Anne-Çocuk Evi donatısı hesabı; fiziksel yaklaşımla, yürüme mesafesi ile belirlenen 800 m yarıçaplı alan ve sosyo kültürel olarak tanış olma kriteri ile belirlenen 5000 kişinin bulunduğu varsayılan bir mahalle kademesine göre yapılmıştır. Türkiye'de farklı demografik yapıya sahip birkaç ilin resmi nüfus bilgileri incelenmiş ancak toplam nüfus ortalama değerlerinden önemli sapma olmadığı saptanmıştır. Türkiye Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'nden (ADNKS) alınan nüfus gruplarının toplam nüfus içindeki oranları belirlenmiş, Ülke genelinde uygulanan mevzuata

^{§§} Çocuk bahçesi ifadesi, hem açık, hem de kapalı mekândaki oyun alanı için kullanılmıştır.

girmesi hedefi ile, elde edilen oranlar (Tablo 6), alt bölgeye yansıtılarak donatı alanı hesabı yapılmıştır. Çocuk kullanıcı sayısı belirlenirken, okul öncesi 0-6 yaş kabul edilmesine rağmen resmi nüfus değerlerinde 0-6 yaş ayrıştırması hesaplanmadığından, resmi verilerdeki 0-4, 5-9, 10-14 yaş grupları aralıkları kullanılmıştır.

Tablo 6. Türkiye’de çocuk nüfusunun yaş gruplarına göre dağılımı (TUIK, 2018)

Yaş grubu	Nüfus	Toplam mahalle nüfusu içinde %
Mahalle toplam nüfus	82003882	
0-4	6484986	7,91%
5-9	6358920	7,75%
10-14	6340423	7,73%
0-14 toplam	19184329	23,39%

Tablo 7. Öneri mahalle alt bölgesinde çocuk nüfusunun yaş gruplarına göre dağılımı ***

Yaş grubu	Nüfus	Toplam mahalle nüfusu içinde %
Mahalle toplam nüfus	5000	
0-4	395	7,91%
5-9	388	7,75%
10-14	387	7,73%
0-14 toplam	1170	23,39%

Tablo 8. Türkiye’de 20-70 yaş kadın nüfusunun yaş gruplarına göre dağılımı (TUIK, 2018)

Yaş grubu	Nüfus	Toplam Türkiye nüfusu içinde %
Türkiye toplam nüfus	82003882	
20-24	3199832	3,90%
25-29	3086446	3,76%
30-34	3127948	3,81%
35-39	3259469	3,97%
40-44	2892697	3,53%
45-49	2640524	3,22%
50-54	2329142	2,84%
55-59	2095459	2,56%
60-64	1753731	2,14%
65-69	1366228	1,67%
20-69 toplam	25751476	31,40%
0-14 toplam	19184329	23,39%

*** Tablo 6 oranlarına göre düzenlenmiştir.

††† Tablo 8 oranlarına göre düzenlenmiştir.

††† 0-4 yaş ebeveyn denetiminde, 5-9 yaş okul çağında, kısmen ebeveyn denetiminde, 10-14 yaş okul çağında, ortalama, haftada e-ISSN: 2148-2683

Tablo 9. Öneri mahalle alt bölgesinde 20-70 yaş kadın nüfusunun yaş gruplarına göre dağılımı †††

Yaş grubu	Nüfus	Toplam mahalle nüfusu içinde %
Mahalle toplam nüfus	5000	
20-24	195	3,90%
25-29	188	3,76%
30-34	191	3,81%
35-39	199	3,97%
40-44	176	3,53%
45-49	161	3,22%
50-54	142	2,84%
55-59	128	2,56%
60-64	107	2,14%
65-69	83	1,67%
20-69 toplam	1570	31,40%

Yetişkin kullanıcı sayısı ile ilgili hesaplara dayanak oluşturmak üzere, Anne-Çocuk Evi donatısının kullanıcıları olması hedeflenen, çocuk nüfusu dışında, 20-69 yaş aralıklarındaki kadın nüfusu oranları (Tablo 7) esas alınmıştır.

3.1.2. Kapalı Mekân Donatı Büyüklüğü

Erken çocukluk dönemindeki 0-4, 0-6 yaş grubu ve sorumluluğu üstlenen ebeveyni (genellikle %72 oranında anne (AÇEV, 2017) öneri Anne-Çocuk Evi donatı alanının en önemli hedef kitesidir. Bu nedenle kapalı mekândaki çocuk oyun alanı hesaplanırken, belirtilen yaş grubu değerlerine göre farklı yaklaşımlar getirilmiştir. Yaklaşımların ortak paydası niteliğinde, kapalı mekânda aynı anda 100 çocuğun bulunabileceği öngörülmüştür†††. Adı geçen oyun alanı, mimari projede, zemin katta yer alacaktır. Buna göre hesaplanan değerler Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Öneri Anne-Çocuk Evi donatı alanı, alternatif standartlara göre, kapalı mekân oyun alanı büyüklüğü hesabı ††††

Çocuk sayısı 100 kişi	
Standart değer m2/çocuk	Kapalı oyun alanı m2
2.4 (MEB, 2015)	240
5 (Şişman, Özyavuz, 2010)	500
6.5 (Yılmaz, Bulut, 2003)	650

Kapalı mekândaki oyun alanının, farklı standartlara göre (100 çocuk için) 240-650 m2 aralığında olduğu görülmektedir (Tablo 10) ancak hesaplarda en yüksek değer olan 650 m2 esas alınmıştır.

Zemin katta; kapalı oyun alanı yanısıra yer alabilecek diğer fonksiyonlar örnek olarak, Tablo 11’den izlenebilir.

2-3 gün ve 2-3 saat süreyle, donatıyı (kapalı alanı) kullanabileceği öngörülmüştür.

†††† Mevzuat ve literatürdeki farklı standart değerlere göre düzenlenmiştir.

Tablo 11. Zemin kat kapalı mekân fonksiyonları alanı büyüklüğü (ort.)****

Zemin kat fonksiyon alanları	Birim adet	Brüt m2
Oyun alanı		650
Bebek bakım odası	2	25
Çocuk wc (kız, erkek)	6	20
Gözetmen	1	10
Güvenlik	1-2	3-5
Sağlık odası	1	15
Mutfak nişi	1	15
Depo+teknik oda	1	10
Yatay-Düşey sirkülasyon		40
Toplam yaklaşık		800

Zemin kattaki oyun alanı, daha çok, ebeveyn refakatindeki çocukların kullanımındadır. Gözetmenler, kısa süreli çocuk bakım hizmeti verebileceklerdir. Güvenlik, binanın giriş yapılan kapılarından sorumludur.

Birinci katta 6-14 yaş grubu çocukların, ebeveyn ve kurs/seminer almak isteyen mahalle sakininin (hedef kitle kadın) aktivite alanları bulunmaktadır.

Tablo 12. Birinci kat kapalı mekân fonksiyonları alanı büyüklüğü (ort.)****

Birinci kat fonksiyon alanları	Birim adet	Brüt m2
Kurs/seminer odaları	5	150
İdareci odaları	2	20
Öğretmen odası	1	20
Kütüphane	1	50
Etüd	1-2	70
Çocuk aktivite alanı	1	390
wc (k-e)	10	30
Mutfak nişi	1	15
Depo+teknik oda	1	15
Düşey sirkülasyon		40
Toplam		800

Tablo 11 ve 12'de yer alan değerler, tefrişli etüdlere ve kısmen de MEB kılavuzundan (MEB, 2015) yararlanarak hazırlanan örnek ortalama büyüklüklerdir. Tablo 12'deki derslik sayıları; 20-69 yaş grubunun (Tablo 9), haftada bir ya da iki kez iki saat, maksimum 20 kişi ile sınırlandırılan programlarda eğitim ve aktivite yapmasına olanak sağlayabilecek yeterliliktedir ancak

kuşkusuz, mahalle sakinlerinin talepleri doğrultusunda projelendirilecektir.

3.1.3. Plana Esas Donatı Alanı Büyüklüğü Hesabı

Açık mekân donatı alanı, farklı varsayımlarla hesaplanmıştır. İlk olarak, mahallede yaşayan 0-14 yaş grubu 1170 çocuğun (Tablo 7) üçte birinin, aynı anda oyun alanında olacağı (Şişman, Özyavuz, 2010) düşünülmüş, 6.5 m²/çocuk hesabı ile 2535 m² değeri bulunmuştur. Oyun alanına ilave olmak üzere; kapalı mekânın boyutları,**** yoldan ve komşudan çekme payları**** dikkate alındığında yaklaşık 4500 m² parsel alanına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu durumda; mevzuata eklenecek öneri Anne-Çocuk Evi donatı alanı standardı; 3.9 m²/0-14 yaş grubu çocuk**** ya da 0.9 m²/kişi,**** TAKS:0.20 , KAKS:0.40 (ya da TAKS:0.20, kat adedi iki) olarak kabul edilebilir.

Yerleşik alanlarda kamuya ait 4500 m² parsel bulunması her zaman mümkün olmayabilir. Bu nedenle farklı bir seçenek irdelenmiştir. MEB kaynaklarındaki (MEB, 2015) orana göre; kapalı alan ve fonksiyonları değiştirmek kaydı ile 1.6 m²/0-14 yaş grubu çocuk**** ya da 0.36 m²/kişi,**** TAKS:0.46-0.50, parsel büyüklüğü min 1800 m² şeklinde hesaplanabilir. İkinci seçenekte, kapalı alandaki hizmetlerde değişiklik olmayacak ancak açık alanda tüm mahalle çocuklarının hizmetinde olan oyun alanındaki çocuk yoğunluğu artacaktır. Başka bir anlatımla açık mekândaki oyun alanı kullanımı %72***** azalacaktır ancak buna rağmen, MEB kılavuzunda belirlenen orana göre (Tablo 10), oyun alanı büyüklüğü sağlanmaktadır.

3.1.4. Öneri Donatı Alanının Mevzuat ve İmar Planlarında İfadelenilmesi

Kentsel donatı alanı standartlarını içeren mevzuata eklenmek üzere iki seçeneğe standart önerilmiştir. Ancak; Anne-Çocuk Evi Donatı alanının önemi ve gerekliliğinin açıklandığı 2.1 başlığında anlatılan nedenlerle, öneri kapalı alan kullanımı kapsamındaki fonksiyon alanları ve büyüklüğü her iki seçenekte de korunacak, mevzuatta iki seçeneğin anlam karışıklığını önlemek amacıyla; çocuk nüfusundan (0-14 yaş grubu) hareketle m²/çocuk, mahalle nüfusundan hareketle m²/kişi oranları, TAKS ve KAKS (ya da kat adedi) minimum parsel alanı ve minimum bina taban alanı birlikte verilecektir.

Anne-Çocuk Evi donatı alanı standardı, güncel mevzuattaki tüm kamusal kentsel standartlar dışında, ek olarak önerilmektedir. Başka bir ifadeyle; mahalle nüfusu, Anne-Çocuk Evi dışında, sosyal kültürel, rekreatif tüm tesislerden yararlanabileceklerdir.

İmar planında; Tablo 13'de verilen TAKS ve KAKS oranları, yoldan ve komşu parsellerden çekme mesafeleri ve parsel alanının yanısıra; min taban alanı 800 m², blok nizam, iki kat şeklinde ifadelendirilmelidir.

**** Tablodaki fonksiyon alanları büyüklüğü, ilgili standartlar ve örnek tefriş sonuçlarına göre elde edilen ortalama değerlerdir.

**** Tablodaki fonksiyon alanları büyüklüğü, ilgili standartlar ve örnek tefriş sonuçlarına göre elde edilen ortalama değerlerdir.

**** Hesaplanan 800 m² yapının tasarımına göre, parsel kenar oranları da değişebilir.

**** Çevre koşullarından izole olabilmesi amacı ile 10m çekme payı bırakılmasında yarar görülmektedir.

**** 4500/1170=3.9 M²/0-14 yaş grubu çocuk

**** 4500/5000=0.9 M²/kişi

**** 1800/1170=1.6 M²/0-14 yaş grubu çocuk

**** 1800/5000=0,36 M²/kişi

**** 1.seçenek; (4500-800)/(1170/3)=9.5 m²/çocuk 2.seçenek;

(1800-800)/(1170/3)=2.6 m²/çocuk

(9.5-2.6)/9.5=0.72

Seçeneklere göre; “Anne-Çocuk Evi” lejantındaki parselin açık kısmında yer alan çocuk oyun alanı kamusaldir ve mahalle sakinleri tarafından günün her saatinde kullanılabilir.

Min 800 m2 olan kapalı alanın zemin katı çocukların farklı yaş grupları için tasarlanmış, kapalı oyun alanıdır. Mimari projede, zemin katta oyun alanı dışında sadece üst kata bağlantı sağlayan sirkülasyon elemanı (merdiven, rampa, asansör vb.) ve Tablo 11 ile belirlenen fonksiyonlar bulunacaktır. Zemin kattaki oyun alanı, daha çok okul öncesi çocukların ebeveyni ile, kayıta tabi olmadan ücretsiz olarak kullanımına açıktır. Aynı alan, ebeveyni yanında bulunmayan üst yaş grubundaki çocukların kayıtlı olarak kullanabileceği kontrollü mekânlardır. Üst yaş çocukların öncelikle birinci kattaki oyun alanını kullanmaları

tercih edilecektir. Birinci kattaki; etüd odası, kütüphane de, okul sonrası üst yaş gruplarının ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurgulanmıştır. Daha önce de belirtildiği gibi, seminer kayıtlı ancak ücretsiz, seminer haricinde; yetişkinler için kurs, kısa süreli çocuk bakımı ve okul çağı çocukların ebeveyni olmadan kapalı mekândan yararlanması kayıtlı olacak ve kamu tarafından da finanse edilen düşük ücrete tabii olacaktır. Ücretler, yerel idarenin anne çocuk evini kullanacak kitlenin ödeme gücünü aşmayacak, ekonomik düzeyine göre belirlenen ölçülerde tutulacaktır. Ödeme gücü bulunmayan aileler ise yerel idarelerin yasalarla belirli sorumlulukları nedeni ile ücretsiz hizmet alabileceklerdir. Oyun alanı dışındaki fonksiyonlar üst katta yer alacak, imar planı, proje ve uygulamada bedensel engellilerin de tüm alana erişimine ve tesisi kullanabilmelerine olanak sağlanacaktır.

Tablo 13. Mevzuata eklenecek Anne-Çocuk Evi donatı alanı standardı^{†††††}

1	2 (1. Alternatif)	3 (2. Alternatif)	4	5	6	7
Anne-Çocuk Evi	M2/çocuk	M2/kişi	TAKS	KAKS	Yol- komşu bahçe çekme payı min. m.	Parsel alanı m2
1. Seçenek Kapalı alan taban alanı min 800 m2	3.9	0.9	0.20	0.40	10-10	4500
			0.20	Kat adedi 2		
2. Seçenek Kapalı alan taban alanı min 800 m2	1.5	0.35	0.45-0.50	Kat adedi 2	5-5	1800

4. Sonuç

Mevcut mevzuatta net tanımı olmayan Anne-Çocuk Evi donatı alanının tanımlanması amacı ile bu çalışma yapılmıştır. Kadınlar nüfusun yarısını oluşturmaktadır. Bebek sahibi olmasını takip eden yıllarda, hem çocuk hem de anne için hareket yeteneği kısıtlıdır. Sağlıklı, becerikli, üretken bireyler yetiştirmesi annenin kendini geliştirme ve yeterli sosyalleşme ortamının sağlanması ile doğru orantılıdır. Yeni geliştirilen bu donatı alanı, Kalkınma Planlarının, önceki başlıklarda belirtilen maddelerinde açıklanan kararlarından da dayanak almıştır. Geliştirilen donatı alanı , okul öncesi çocukların, ebeveynlerinin, ebeveyni çalışan ve okul dönüşü desteğe ihtiyaç duyan çocuk grubunun ve kendisini geliştirmek isteyen bireylerin tüm aktiviteleri birarada gerçekleştirebileceği niteliktedir.

Anne-Çocuk Evi donatı alanının, imar planlarında mahalle merkezinde kurgulanan ilkokul donatı alanı ile yakın ya da bitişik konumlanması hedeflenmelidir. Böylelikle ilkokulla işlev bütünlüğü ve fiziki erişim kolaylığı sağlanacaktır. Tesisin kuruluş, bakım, onarım ve devamlılığının sağlanması belediye sorumluluğunda olacaktır. Açık mekan oyun alanı ve ebeveynin gözetiminde kapalı mekan oyun alanı ücretsiz kullanılacaktır. Seminerler de ücretsiz olmakla birlikte kayıt yaptırılması gerekmektedir ancak kullanıcıların; kurs, kreş, çocuk bakımı gibi hizmet talebi ve çocukların kapalı mekânı kullanımı düşük ücrete tabi olacaktır. Alınan ücret bir taraftan işletme maliyetine destek olacak diğer taraftan donatının, amacı dışında kullanılmasına engel oluşturacaktır.

Anne-Çocuk Evi donatı alanı yerel ölçekte Kalkınma Planındaki; üretken ve mutlu bireylerin yetişmesi, vatandaşın

yaşam kalitesi ve süresinin yükseltilmesi ile ekonomik, sosyal ve kültürel hayata bilinçli, aktif ve sağlıklı bir şekilde katılımlarının sağlanmasını, kadınların sosyal, kültürel ve ekonomik yaşamdaki rolünün güçlendirilmesini, çocukların üstün yararı gözetilerek iyi olma hallerinin desteklenmesini, potansiyellerini geliştirmeye ve gerçekleştirmeye yönelik fırsat ve imkânların artırılmasını, başta eğitim, sağlık, adalet ve sosyal hizmetler olmak üzere temel kamu hizmetlerine erişimlerinin artırılmasını sağlama amacına uygundur. Ayrıca; Belediye Kanunu'ndaki M. 13 "...Herkes ikâmet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur. Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar...", M 14 a "... Belediye'nin görev ve sorumlulukları... park ve yeşil alanlar... sosyal hizmet ... beceri kazandırma ... hizmetlerini yapar veya yaptırır..., nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler", M 14 b "... Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir ..." şeklinde özetlenebilecek yasal dayanaklara göre, bu çalışma ile önerilen Anne-Çocuk Evi donatı mevcut alanı, yasal sisteme kolaylıkla uyarlanabilir ve uygulanabilir niteliktedir,

etmektedir. Donatı büyüklüğü; 2. ve 3. Sütundaki oranlara göre alternatifli olarak hesaplanabilecektir.

††††† 2. Sütundaki “çocuk” plan alanındaki 0-14 yaş grubu çocuk nüfusunu, 3. Sütundaki “kişi” plan alanı toplam nüfusu ifade e-ISSN: 2148-2683

Mevzuata göre, anne-çocuk evi donatı alanı sorumluluğu Belediye Kanunu uyarınca belediyeler tarafından üstlenilebilecek yapıdadır.

Bu çalışma ile Anne-Çocuk Evi donatı standardı hesaplanmaya çalışılmıştır. Deneme amacı ile sadece 5000 kişi mahalle nüfusu ve TÜİK 2018 yılı nüfus grupları oranı kullanılmıştır. Anne-Çocuk Evi donatı alanının tartışmaya açılması, tanımı, içeriği ve gerekçelerinin farklı disiplinlerce değerlendirilmesi araştırmaya yeni boyutlar kazandıracaktır.

Kaynakça

- AÇEV, (2017), Türkiye’de Erken Çocukluk Bakımı ve Okul Öncesi Eğitime Katılım Raporu, MYRA, 1 Kasım 2017, İstanbul
- Aksu, G.A.; Küçük, N., (2018), Evaluation of urban topography–biotope–population density relations for Istanbul–Beşiktaş urban landscape using AHP. *Environment, Development and Sustainability*, <https://doi.org/10.1007/s10668-018-0217-9>
- Aksoylu,S., Uyguçgil, H., Altan, M., Tural,O., (1996), Coğrafi Bilgi Sistemlerini Kullanılarak Sosyal Donatı Alanlarının Sınanması, Coğrafi Bilgi Sistemleri Sempozyumu, İstanbul, 195-201
- Anonim, 1998. Kentsel Plânlama Standart Araştırması, T.C.Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Yayınları, Ankara, s:193-236
- Belediye Kanunu, (2005), Kanun Numarası : 5393, Resmi Gazete Tarihi: 13.07.2005, Sayısı: 25874
- BM, (1989), Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi M. 31 (United Nations, 1989, United Nations Convention on the Rights of the Child, Article 31), https://www.unicef.org/crc/files/Rights_overview.pdf
- Çabuk, S., (2003), İstanbul’da Eğitim Donatılarının Planlanmasına ve Uygulanmasına Yönelik Model Araştırması, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul,47-62,260-274
- Çetiner, A., (1991), Şehircilik Çalışmalarında Donatım İlkeleri, İstanbul Teknik Üniversitesi Baskı Atölyesi, İstanbul, s. 18
- Çetiner, A., (1971), Şehircilik Çalışmalarında Donatım İlkeleri, İstanbul Teknik Üniversitesi Kütüphanesi, Demirbaşı No:4335, İ.T.Ü Baskı Atölyesi, İstanbul, 31, 33
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Teşkilatı Kuruluş ve Yetkilerini Belirleyen 644 sayılı KHK, (2011), Resmi Gazete Tarihi: 04.07.2011, Sayısı: 27984
- Erkan, N., Yenen, Z. (2010) “Yerleşmelerde İmaj Analizi Konusunda Bir Yöntem: Kastamonu Örneği”, *Megaron, YTÜ, Mimarlık Fakültesi Dergisi*, Cilt:5, Sayı:2, s.70
- Ersoy, M., (2015), Kentsel Planlamada Standartlar, *Ninova Yayınları*, İstanbul, s.209
- Friedberg, M.P., (1982), “Juvenile Play Areas”, (Ed. Alpern, A.), *Handbook of Speciality Elements in Architecture*, Chapter Seven, McGraw-Hill Book Company,
- Güngörmüş, O., (1995) *Ana-Baba Okulu*, İstanbul: Remzi Kitabevi. S.23
- Heseltine, P., Holborn, J.,(1987), “Playgrounds”, *The Planning, Design and Construction of Play Environments*, Mitchell, London, s.11
- İmar Kanunu, (1985), Kanun Numarası : 3194, Resmi Gazete Tarihi: 09.05.1985, Sayısı: 18749
- MEB, (2015), Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu, MEB, İnşaat ve Emlak Dairesi Başkanlığı, 2015, s. 63, <http://iedb.meb.gov.tr/www/egitim-yapilari-asgari-tasarim-standartlari-kilavuzu-2015/icerik/298>,
- Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği, (2014), Yönetmelik Numarası : 29030, Resmi Gazete Tarihi: 14.06.2014, Sayısı: 29030 M 5i, M 5j
- Muhacir, E. S., Özalp, A., (2016), Planlama ve tasarım süreçleri bağlamında çocuk oyun alanlarına ilişkin temel kalite kriterlerinin belirlenmesi, *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* Cilt:17, Sayı:2, Sayfa:220-230, <http://edergi.artvin.edu.tr>
- Moore R.C., (2017), *Childhood's Domain: Play and Place in Child Development*. Routledge, Taylor and Francis Group, London and New York, s.13
- Osmanlı, N., (2012), İlköğretim Okulu Donatı Erişilebilirliğinin Coğrafi Bilgi Sistemi Platformunda Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı Selçuk Üniversitesi, 2012, s.13
- Öztan, Y., (2004) Yaşadığımız Çevre ve Peyzaj Mimarlığı, *Tisimat Basım San.*, Ankara, s.252
- Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği, (2017), Yönetmelik Numarası : 30113, Resmi Gazete Tarihi: 03.07.2017, Sayısı: 30113
- Perkins, Will, (2017), *Community Centres, Enhancing wellness in our everyday lives* (https://issuu.com/perkinswill/docs/perkins_will_community_centers)
- Suri, L., (2002), “Mahalle-Belediye Bağlamında İstanbul ve Pendik”, *İstanbul Dergisi*, Sayı 40, s. 53
- Şişman, E., Özyavuz, M., 2010, Çocuk Oyun Alanlarının Dağılımı ve Kullanım Yeterliliği:Tekirdağ Örneği, *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi / 2010 / 7.Cilt 1.Sayı*, s.13, 14
- Tekiner, Ö., (1996), Okul öncesi Eğitiminin Önemi ve Çocuğa Kazandırdıkları, *Milli Eğitim Dergisi* 132 sy 10
- Uysal, A. B., (2015), Çocuk Oyun Alanlarının Geliştirilmesinde Bir Yerel Katılım Deneyimi, *Megaron* 2015;10(3):423-439DOI: 10.5505/Megaron.2015.53215
- Tuna, A (2021), İngiltere’de Yeşil Altyapı Kavramının Uygulama Örnekleri Üzerinden İrdelenmesi, *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (21), 416-423.
- Westhead, E., 2016, *Mothers` Guide to Returning to Work: What to Expect Upon Returning to Work. (Working Mother Book 1)*, www.amazon.com/dp/B01KW1131O ref=pe 2427780 160035660, s. 4
- Westhead, E., 2017, *Dedicated Safe Spaces for Mothers and Kids*, productlady.com
- Yılmaz, S. ve Bulut, Z., (2003), Kentsel Mekanlarda Çocuk Oyun Alanlarının Yeri ve Önemi: Erzurum Örneği, *Milli Eğitim Dergisi*, s. 43, 158
10. Kalkınma Planı, (2013), Resmi Gazete Tarihi: 06.07.2013., Sayısı: 2869
11. Kalkınma Planı, (2019), Resmi Gazete Tarihi: 23.07.2019., Sayısı: 30840 Mükerrer